

STADSBYGGNADS
KONTORET

Planavdelningen
Maria Pettersson
Tfn 08-508 266 62

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

1 (25)

2011-02-18

Dp 2008-00237-54

Detaljplan för del av fastigheten
Beckomberga 1:18 m fl,
(f d Beckomberga sjukhusområde)
i stadsdelen Beckomberga
i Stockholm
Dp 2008-00237-54

INNEHÅLL

1. **Sammanfattning av synpunkter och Stadsbyggnadskontorets ställningstagande**
2. **Hur plansamrådet bedrivits**
3. **Länsstyrelsen**
4. **Lantmäterimyndigheten**
5. **Sakägare och boende**
6. **Övriga intresseföreningar m.fl.**
7. **Remissinstanser**

1. **Sammanfattning av synpunkter och Stadsbyggnadskontorets ställningstagande**

Planförslag för södra delen av Beckomberga sjukhusområde, i stadsdelen Beckomberga, har varit föremål för remiss och samråd. Syftet är att ca 500 bostäder ska kunna byggas.

Förslaget har mötts av visst motstånd från *boende i området*. Merparten av de boende i området som haft skriftliga synpunkter anser att parkeringshuset ska tas bort och att parkeringsplatser istället anordnas under mark under planerad bebyggelse, att max höjd på bebyggelse ska vara 5 våningar, att bebyggelse i den skogsklädda kullens södersluttning tas bort samt att bebyggelse längs Beckomberga Ängsväg söder om Beckomberga Skogsväg kan vara två trevåningshus och inte, som i planförslaget, ett femvåningshus på 12 meters avstånd från närmaste köks- och vardagsrumsfönster.

Man anser även att föreslagen exploatering innebär alltför omfattande negativa konsekvenser på trafiken utmed Beckombergavägen mellan Runstensplan och sjukhusområdet och på parkområdet och därför bör omarbetas, att höghus inte passar in och att kulturhistoriska kunskapsunderlaget varit för dåligt. Bebyggelsen är tätare och högre än vad som angivits i strukturplanen.

Av remissinstanserna konstaterar *Länsstyrelsen* att området inte omfattas av något riksintresse eller annat skydd av kulturmiljön på nationell nivå, men framhåller att den höga exploateringen kommer att få en negativ inverkan på de kulturhistoriska värdena. Länsstyrelsen framför även synpunkter på parkering, påpekar att en planbestämmelse, "NATUR 1", är felformulerad samt anser att ändmoräner behöver redovisas inom planområdet och att planen förklarar hur riksintresset säkras på lång sikt och under byggskedet. Planarbetet behöver även hantera vattenkvalitetsfrågan liksom lokalt omhändertagande av dagvatten. Länsstyrelsen delar stadsbyggnadskontorets bedömning att planens genomförande inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Stockholms stadsmuseum anser att den sammanhållna sjukhusmiljön kommer att splittras upp och påverkas negativt. Stadsmuseet önskar en lägre exploatering, och avstyrker två punkthus väster om Beckombergavägen, ett punkthus öster om Beckombergavägen samt fem punkthus öster om Beckomberga Ängsväg, ett område som avgränsats som ett särskilt kulturhistoriskt värdefullt område. Den nya bebyggelsen skulle innebära en förvanskning av parken, den ursprungliga sjukhusanläggningen samt områdets institutionskaraktär. Stadsmuseet anser att det är olämpligt att förändra sträckningen på Beckomberga Ängsvägs norra del, då det inverkar på områdets ursprungliga struktur med slingrande gångvägar kantade med lövträd. Vidare anser Stadsmuseet att det är olämpligt att ytparkering inkräktar på parken och finner det lämpligare ur kulturmiljösynpunkt att parkeringsplatser anordnas utmed gator eller i underbyggda garage. Stadsmuseet avstyrker de föreslagna parkeringsytorna i parken i anslutning till de nya flerbostadshusen samt föreslagen parkering norr om hus 10.

Stadsmuseet anser att det är positivt att de ursprungliga sjukhusbyggnaderna renoveras och används liksom att bebyggelsen och parken ges skydds- och varsamhetsbestämmelser i plan

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker planförslaget under förutsättning att fuktskogen i områdets sydöstra del undantas från bebyggelse och att kompensationsåtgärder vidtas.

Fortum Distribution kräver plats för etablering av ny elnätstation inklusive u-områden samt att avståndet från närmsta planerad nybyggnation till befintlig kraftlednings yttre faslina måste vara minst 50 meter med hänsyn till dagens belastning.

Skönhetsrådet tillstyrker förslag till detaljplan med erinran vad gäller materialitet och en avstyrkan vad gäller de två byggnaderna vid den södra entrén.

Hyresgästföreningen i Stor-Stockholm, Bromma-Ekerö avdelningen, avslår detaljplanen.

Handikapprådet är negativt till radhus, de har noterat att det saknas handikapp-parkeringsplatser för gäster inom 10 m från ett antal entréer inom planområdet, de utgår från att den kraftledning som löper söder om planområdet kommer att vara nedgrävd eller att man annars avvaktar med utbyggnad av de södra husen tills man klarar maxvärdet om 0,2 mikrot Tesla. Rådet är också av den uppfattningen att sophantering i flerbostadshusen bör lösas genom att sopnedkast finns i varje trapphus (via sopsug).

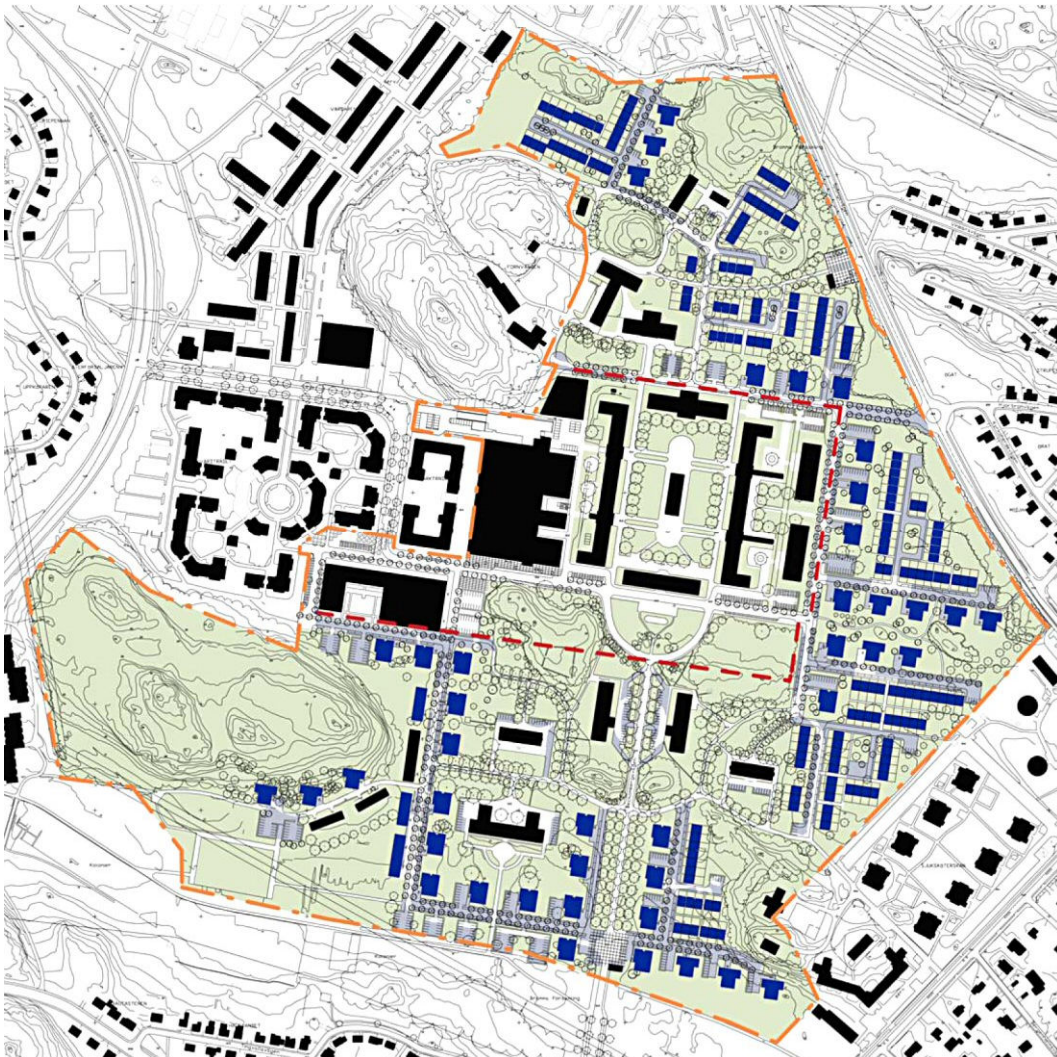
Övriga remissinstanser har inga erinringar.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Bakgrund - Programarbete och strukturplan

Programarbetet, som bedrevs under år 2001, var mycket omfattande med ingående studier och bedömningar av sjukhusområdets värdefulla miljöer, den centrala sjukhusanläggningen, den anlagda parken och naturmiljöerna. Det innebar särskilt noggranna överväganden om hur ny bebyggelse skulle anpassas till dessa miljöer. Kontoret ansåg att punkthusens skala och karaktär av "hus i park" inte kunde anses komma i konflikt eller konkurrera med den klassicistiska sjukhusanläggningen.

Programsamråd genomfördes hösten 2001 för hela Beckomberga sjukhusområde med Stockholms läns landsting som ägare. Efter landstingets försäljning av huvuddelen av området till tre byggbolag, NCC, Veidekke och Besqab (kallat NVB-bolaget) utarbetades en strukturplan för hela området där inkomna synpunkter från boende, remissinstanser m fl utgjorde underlag. Bevarande av vårdanläggningar i den centrala delen liksom kulturhistoriskt värdefulla byggnader och park. Strukturplanen redovisades i augusti 2003 för stadsbyggnadsnämnden tillsammans med inkomna synpunkter under programsamrådet. Kontoret fick då uppdraget att utarbeta flera detaljplaner i huvudsak i enlighet med strukturplanen. Den nu redovisade planen omfattar den södra delen (etapp 3) som väl följer strukturplanen.

Strukturplanen, godkänd år 2003

Stadsbyggnadskontorets bedömning

Kontoret konstaterar att föreliggande förslag har utarbetas utifrån den år 2003 godkända strukturplanen, både vad gäller placering av byggnader och hushöjder. Bebyggelsen i planförslaget är inte tätare och högre än vad som angavs i strukturplanen. Angående föreslagen bebyggelse i den skogsklädda kullens södersluttning fanns den med i strukturplanen i form av tre större punkthus. Strukturplanen redovisades i augusti 2003 för stadsbyggnadsnämnden som då godtog husplaceringen.

Kontoret konstaterar även, liksom Länsstyrelsen, att området inte omfattas av något riksintresse eller annat skydd av kulturmiljön på nationell nivå.

Förslaget tillgodoser väl stadsdelens förutsättningar och behov av förnyelse, och det innebär ett bra tillskott av bostäder i ett läge relativt nära befintliga kommunikationer och service.

Kontoret anser att den föreslagna utbyggnaden kan äga rum eftersom den förenas med åtgärder som förtydligar och skyddar viktiga kulturvärden i området. I planen införs skyddsföreskrifter för värdefulla byggnader och områden.

Förslaget till ny utformning av sjukhusparken med kompletterande bostadsbebyggelse innebär självklart en stor förändring av platsen. Förslaget har sin grund i en helhetssyn på området. Parken med den struktur som finns med alléer, äldre gångvägar och de ursprungliga sjukhusbyggnaderna är grundförutsättningar i förslaget som innebär en sammanvägning mellan bevarande och komplettering av ny bebyggelse. Vidare kan påpekas att en bebyggelse med ett stort antal nya lägenheter i parkmiljö ger ett boende med hög kvalitet samtidigt som underlag ges för en upprustning av de övriga delarna av parken. Mark och byggnader är i privat ägo. I samband med att detaljplanen fastställs kommer gatumark, natur- och parkmark att överföras till staden och bli allmänt tillgängliga för planområdet och kringboende.

Kraftledning

Genom planområdets sydvästra del passerar Fortums 220 kV kraftledning Bredäng-Beckomberga, KL24S2. De i plansamrådet visade parkeringsplatserna under ledningen har ritats om och placerats så att Elsäkerhetsverkets krav gällande parkering och kraftledning uppfylls.

Kraftledningen är planerad att kablifieras tidigast år 2018.

Den befintliga kraftledningen medför konflikt med planerad bebyggelse. Kraftledningens yttre faslina ligger ca 40 meter från närmsta planerad nybyggnation. Ledningens belastning har ökat sedan programsamrådet, den är i dag 250A (årsmedelvärde) och lär successivt öka i samband med Stockholms expansion. För att uppfylla stadens magnetfältspolicy om 0.2 microTesla måste avståndet med hänsyn till dagens belastning vara minst 50 meter från yttre faslina, vilket inte uppfylls. Fyra av de föreslagna bostadshusen ligger delvis inom området 40 - 50 meter från yttre faslina. Det innebär att de delvis ligger i ett område med mellan 0,2 – 0,4 microTesla.

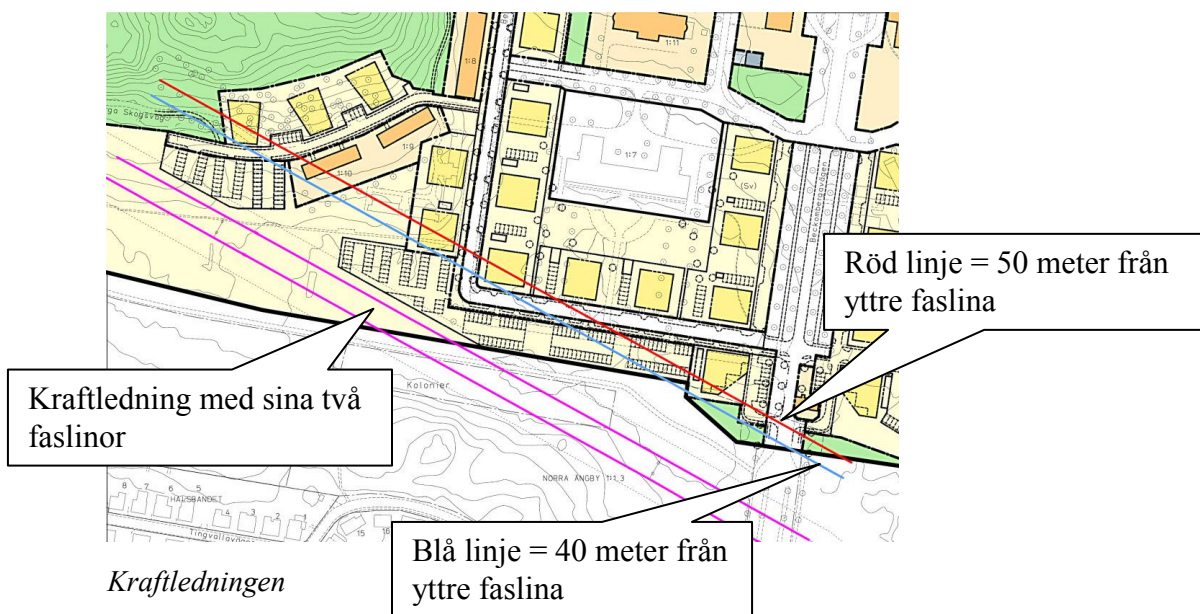
Företaget EnergoRetea har genom mätningar visat en uppfattning om magnetfältsnivån från 220 kV-ledningen. Mätningar utfördes den 5 oktober 2010 på

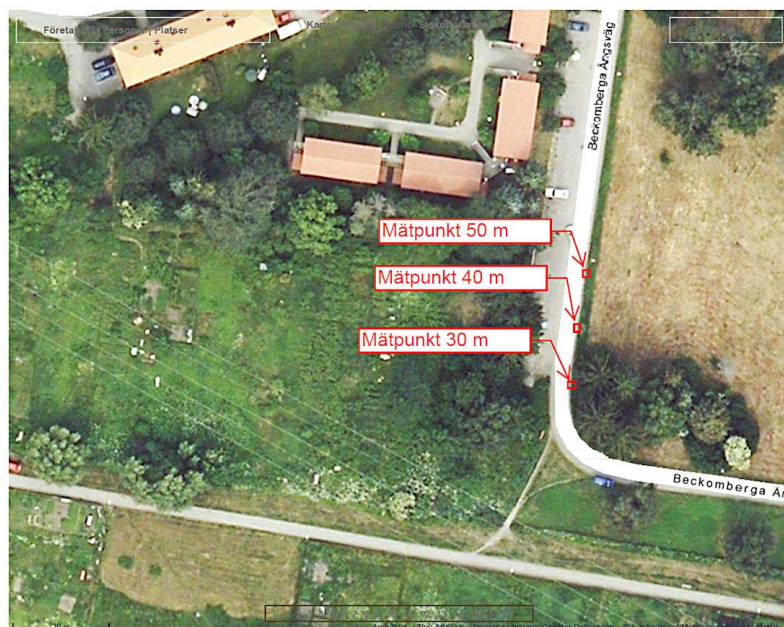
eftermiddagen. Belastningen på linjen var ca 226 A vid mätningens början och 216 A vid avslutandet av mätningen. Enligt Fortum är årsmedelvärde av belastningen på linjen ca 250 A. Det uppmätta medelvärde skulle behöva justeras upp motsvarande en höjning mellan 11 och 16 %.

Resultatet visar att på 30 m avstånd från linjens yttre fas var medelvärde 0,32 microTesla mätt med frekvensområdet 5 – 2000 Hz i mätområdet 2 microTesla, på avståndet 40 m var medelvärde 0,18 microTesla och på avståndet 50 m var medelvärde 0,13 microTesla.

En höjning med 16 % enligt ovan ger för avståndet 40 m ett medelvärde på 0,21 microTesla.

Kontoret föreslår att husen ligger kvar i nuvarande läge, med strax över 0,2 mikroTesla, dels eftersom samtliga berörda hus ligger i en senare utbyggnads-etapp, dels eftersom kraftledningen kommer att grävas ner inom överskådlig framtid.

Mätpunkter 30 – 50 meter från kraftledning

Ökad trafik på Beckombergavägen

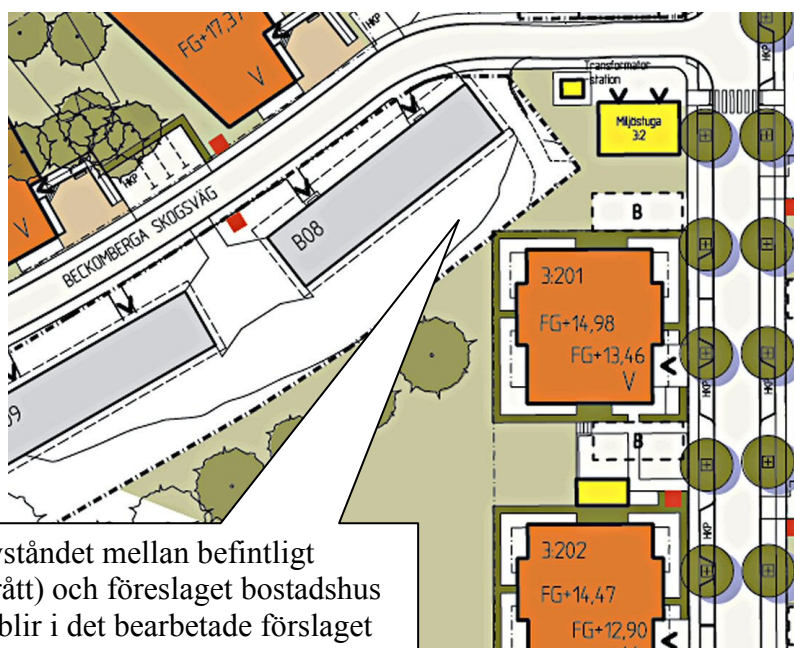
Trafikmängden på Beckombergavägen mellan sjukhusområdet och Runstensplan bedöms komma att uppgå till ca 1500 bilar/dygn. Enligt trafikkontoret kan denna trafikmängd inte anses kunna medföra olägenheter av egentlig omfattning för de boende invid gatan.

Kontoret gör även bedömningen att det allmänna intresset nya bostäder väger tyngre än grannars oro för negativa konsekvenser av trafikökningen på Beckombergavägen - en oro kontoret inte delar.

Nya punkthus nära befintliga bostäder

De boende på Beckomberga skogsväg får nya hus nära sig. De har även uteplatser på södra sidan av sina hus. Kontoret gör bedömningen att husplaceringen är godtagbar trots närheten, därför att den nya byggnaden är placerad med ett hörn närmast det befintliga huset. Detta gör att den nya byggnaden inte skymmer lika mycket som om placeringen vore parallell. Det ger också möjlighet till utblickar vid sidan om den nya byggnaden.

Inför utställningen har det norra huset flyttats ca tre meter söderut vilket medför att avståndet till närmsta befintliga hus ökar från 12 till 16 meter.

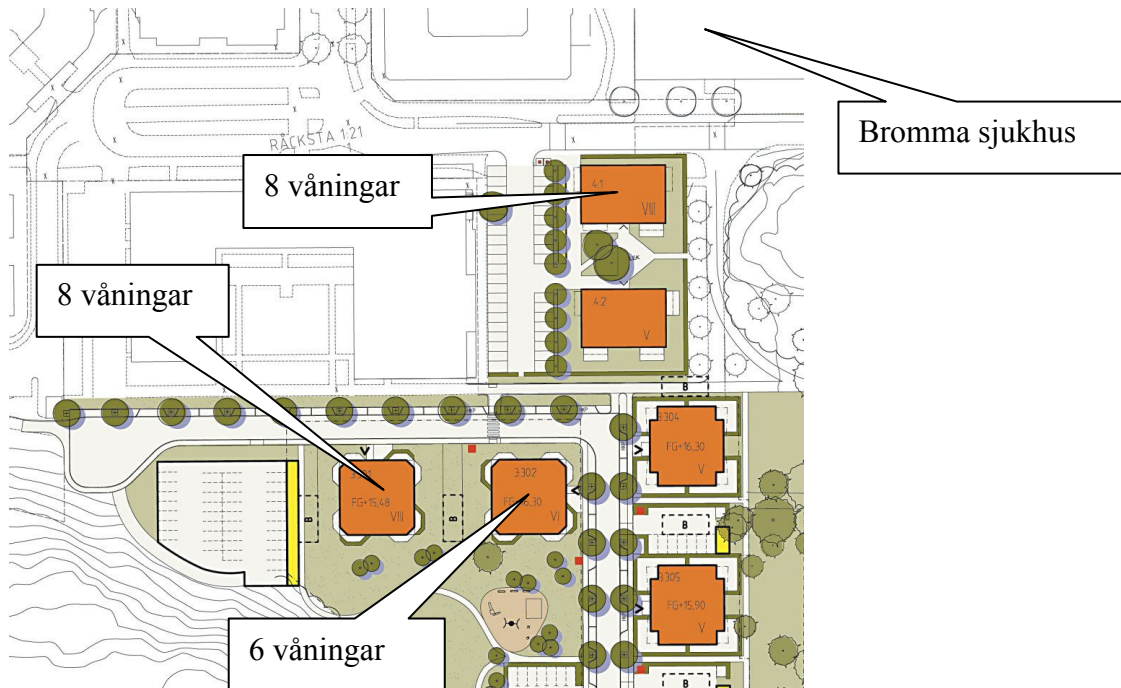
Tillgänglighet, sophantering

Planförslaget uppfyller de krav på tillgänglighet som finns i gällande lagstiftning. Stadens krav på tillgänglighet avseende möjlighet att parkera inom tio meter från entrén uppfylls för samtliga hus.

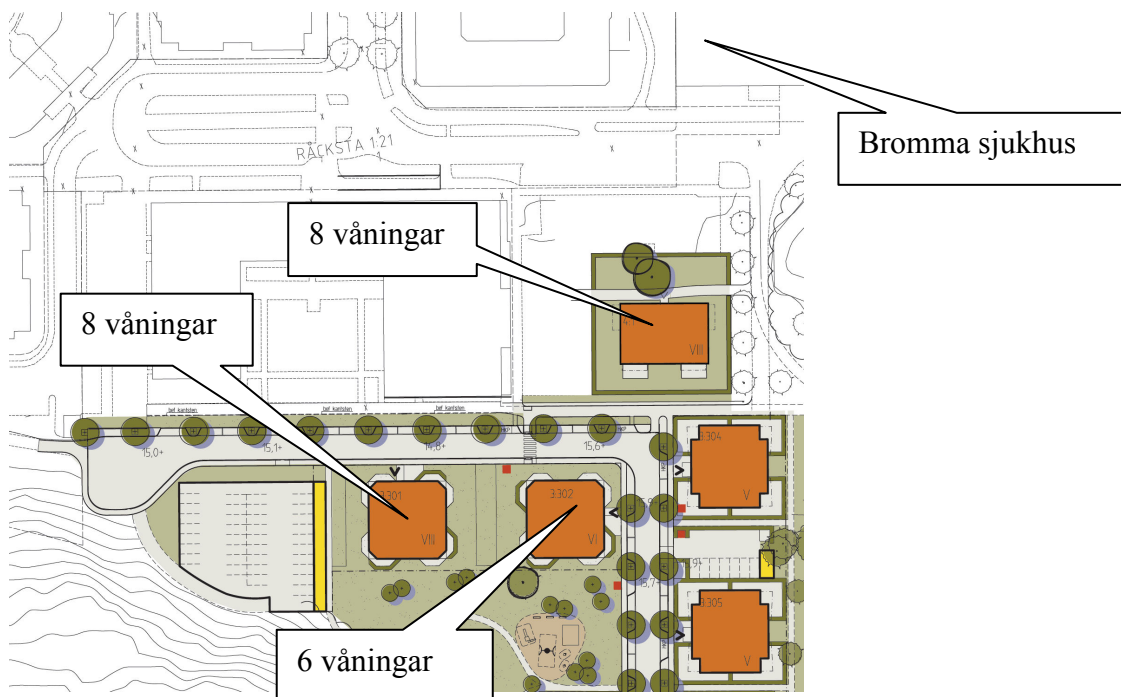
Stadsbyggnadsnämndens handikappråd ställer därutöver högre krav än vad gällande lagstiftning kräver avseende sophantering, vilket inte tillgodoses i planen.

Hushöjder

Tre hus i planområdet nordvästra del, av sammanlagt 25 punkthus, föreslogs i plansamrådet få en högre höjd än fem våningar. Två i 8 våningar och ett i 6 våningar. Efter plansamrådet har den här delen bearbetats. Ett punkthus i 5 våningar har tagits bort och ett punkthus i 8 våningar har flyttats söderut. Kontoret anser att en högre skala kan godtas i det här läget, nära Bromma sjukhus stora huskropp i 7 våningar.

Hushöjder, förslaget under plansamrådet

Hushöjder, bearbetat förslag efter samrådet

Entréhus

De två byggnaderna vid den södra entrén ges en byggrätt i sju våningar. De nya 7-våningshusen ska ses mot bakgrund av den tillkommande bebyggelsen i södra delen av sjukhusområdet, som till övervägande del blir 5-våningars punkthus. Entrén till området med sin kraftfulla axel, där lindallén med flerdubbla trädrader och klockhusets resliga klockstapel är viktiga element, blir kvar. Kontoret anser att upplevelsen av denna huvudaxel förblir oförminskad och att skalan på de nya husen därför kan godtas i det här läget.

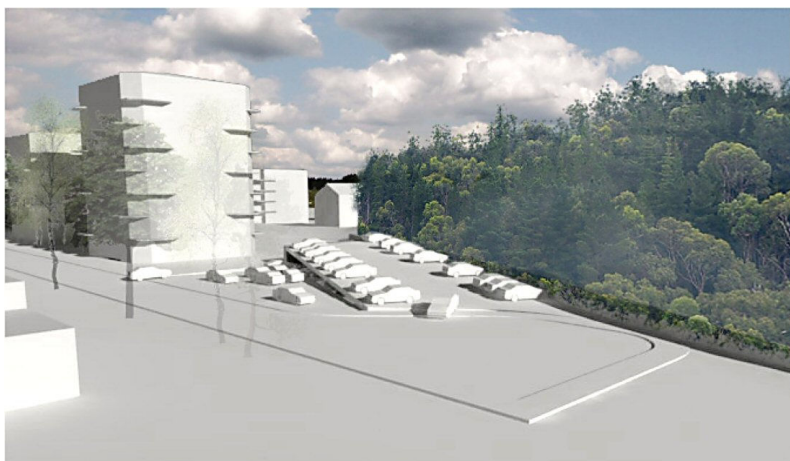
Kulturmiljö

Hela den ursprungliga bebyggelsen, den centrala parkdelen och alléerna har klassats som kulturhistoriskt värdefulla av stadsmuseet. Inom sjukhusområdet finns även fornlämningar och de Geermoräner, vilka är riksintresse. I planen ges de Geermoräner bestämmelsen ”Natur 1 – Naturområde tillika skyddsområde för de Geermorän”. Dels visar detta var ändmoränerna finns, dels innebär bestämmelsen att marken blir allmän platsmark som övergår i stadens ägo. Staden får därmed rådighet över marken vilket säkrar bevarandet på lång och kort sikt.

Beckombergas gamla parkanläggning och den starka struktur som redan finns i området med en sammanhållen, centralt placerad grupp vårdbyggnader, parken och alléerna är grundförutsättningar i förslaget för nya bostäder i området. Längs alléerna närmast sjukhusbyggnaderna placeras punkthus vars höjd kommunicerar väl med de befintliga vårdbyggnaderna. Punkthusens karaktär av ”hus i park” ger den transparens som behövs för att skapa visuell kontakt med grönskan i hela området, vilket även stadsmuseiförvaltningen påtalade i sitt remissvar vid programsamrådet och som kontoret fört vidare i samband med strukturplanens framtagande. Kontoret anser inte att strukturplanens bärande idé kommer i konflikt med de klassicistiska vårdbyggnaderna.

Parkeringshus

Parkeringshuset i planområdets nordvästra hörn visades under samrådet enbart på plankartan. Det har nu, efter samrådet, arbetats igenom och gestaltats. Parkeringshuset rymmer två plan, där det undre planet är nedgrävt i marken till största delen och där övre planet är parkering på det undre planets tak, i stort sett i markhöjd. Kontoret anser att den föreslagna utformningen av garaget är godtagbar och inte kan anses störa de boende i Söderberga gård.

Modellbild, vy från balkong vid Söderberga Allé

Foto, platsen för parkeringshus idag

Fotomontage, med det övre parkeringsdäcket i markplan

Lokalt omhändertagande av dagvatten – LOD

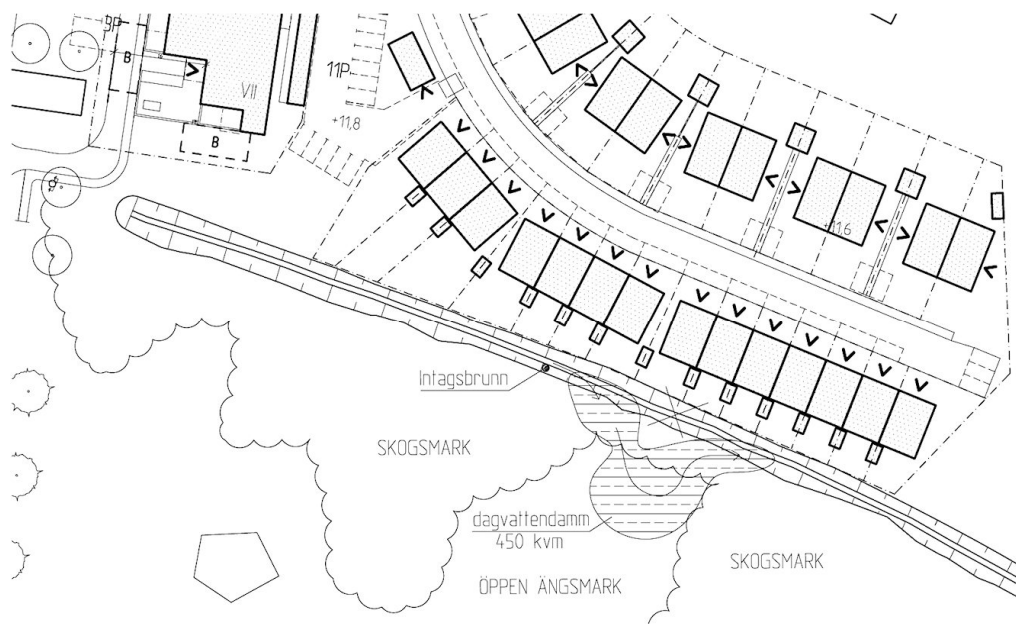
LOD - magasin för dagvatten är projekterat i samtliga gator samt även under samtliga gemensamhetsparkeringar och parkeringar på tomtmarken.

Dagvatten

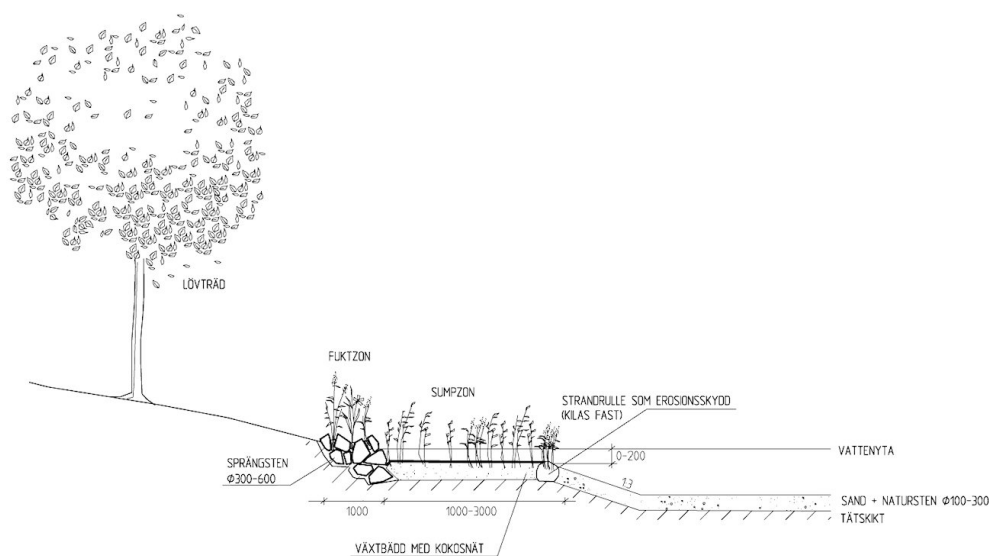
En viktig fråga är hur omhändertagandet av dagvattnet från området sker. Dagvattnet kommer att omhändertas i samarbete med Stockholm Vatten i enlighet med stadens dagvattenstrategi. Det ska i första hand omhändertas på tomtmark. Är det inte möjligt eller lämpligt att infiltrera, får det efter fördröjning enligt VA-huvudmannens anvisningar avledas från fastigheten via nya dagvattenledningar, vilka förläggs inom området för den nya byggnationen. De nya dagvattenledningarna avbördar då dagvattnet till en ny pumpstation vid diket vid Bällstavägen som i sin tur pumpar vattnet vidare mot Räcksta Träsk.

Kompensationsåtgärder

Ny våtmark/dagvattendamm kommer genom stadens försorg att anläggas på parkmark i stråket söder om planområdet.

Förslag till placering av dagvattendamm

Principsektion av dagvattendamm

Behovsbedömning

Stadsbyggnadskontoret har gjort en behovsbedömning av planprojektet enligt plan- och bygglagen och miljöbalken och redovisar skälen till sitt ställningstagande i planbeskrivningen, under rubrik "Behovsbedömning".

Kontoret bedömer att detaljplanens genomförande inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i PBL eller MB.

Fastighetsförteckning

Stadsbyggnadskontoret har upprättat en fastighetsförteckning av vilken det framgår vilka fastigheter som berörs av planförslaget och de fastighetsägare

m.fl. som till följd härav är sakägare. Kontoret har inte för avsikt att ändra i denna förteckning med anledning av lämnat samrådsyttrande.

2. Hur plansamrådet bedrivits

Följande remiss- och samrådsinstanser har beretts tillfälle att yttra sig över planförslaget:

Länsstyrelsen i Stockholm, Planavdelningen
Lantmäterimyndigheten i Stockholms kommun
Hyresgästföreningen, Region Stockholm
Fastighetskontoret
Exploateringskontoret
Trafikkontoret
Stockholm Vatten AB
Fortum Distribution AB
AB Fortum Värme
Miljöförvaltningen
Bromma stadsdelsförvaltning
Skönhetsrådet
Storstockholms Brandförsvär
Stadsbyggnadsnämndens handikappråd
Idrottsförvaltningen
Stockholms Stadsmuseum
LOCUM AB
Vägverket, Region Stockholm
Stockholms Studentbostäder
Stockholms Läns landsting
Sakägare enligt fastighetsförteckning

Plansamrådet hölls under tiden 2 mars – 16 april 2010. Sakägare fick samrådsmaterialet hemskickat. Övriga boende i stadsdelen inbjöds till samråd via annons i lokaltidningen Mitt i Bromma. Planförslaget visades under samrådstillfället i Tekniska Nämndhuset och i Blackebergs bibliotek, samt på stadsbyggnadskontorets hemsida.

3. Länsstyrelsen

Kulturmiljö

Planområdet omfattar Beckomberga sjukhusområde, som har höga kulturhistoriska värden knutna till såväl bebyggelse som omgivande park. Området omfattas inte av något riksintresse eller annat skydd av kulturmiljön på nationell nivå, men Länsstyrelsen vill framhålla att den höga föreslagna exploateringsgraden inom området kommer att få en starkt negativ inverkan på möjligheterna att i framtiden uppleva och avläsa de kulturhistoriska värdena inom området. Anläggningar som representerar landets och regionens sjukhushistoria har endast undantagsvis skyddats med utgångspunkt i deras kultur- och socialhistoriska värden, och allt färre områden finns bevarade där berättelsen om vårdens utveckling går att avläsa. Därmed går en viktig del av vår historia förlorad. Mot bakgrund av detta anser Länsstyrelsen att exploateringsgraden kunde ses över och tillkommande bebyggelse inom området disponeras om så att en större respekt för den ursprungliga anläggningen, omfattande en helhetssyn på park och byggnader, uppnås.

Planområdet omfattar stora ytor för markparkering, dels i anslutning till tillkommande byggnader inom parkmarken och dels på ytor benämnda med B1. Område benämnt B1 avses vid senare tillfälle, när en inom området belägen

kraftledning flyttats, planläggas för ytterligare bostäder. Av planbeskrivningen framgår inte hur parkeringsfrågan ska lösas om planläggning för ytterligare bostäder inom området sker. Länsstyrelsen anser att parkeringsfrågan bör lösas långsiktigt och på ett sådant sätt att hårdgjorda parkeringsytor i anslutning till den värdefulla parkmiljön i möjligaste mån undviks.

I planområdets centrala del finns områden markerat som "NATUR 1". Området anges omfatta ett skyddsområde för fornlämning. Länsstyrelsen har ingen uppgift om någon registrerad fornlämning inom området, och ifrågasätter därför uppgiften. Möjligen avses istället De Geermoräner som återfinns inom området.

De Geermoräner

De Geermoränerna inom planområdet är av riksintresse för naturvården enligt 3 kap 6 § miljöbalken.

Dessa moränformationer har mycket höga geologiska och geomorfologiska värden. Förekommande flyttblock spelar också en mycket viktig roll i förklaringen av traktens kvartära geomorfologi. Eventuella anlägganden av dammar och andra slag av åtgärder som föreslås i planen, i syfte att förbättra ekologiska spridningsvägar, måste helt underställas riksintressets värden.

Samrådsförslaget har inte klargjort att det inte sker någon påverkan från exploateringen eller förändring av dessa ändmoräner. Länsstyrelsen anser att planarbetet behöver redovisa var ändmoränerna finns inom planområdet och förklara hur planförslaget säkrar riksintressets bevarandevärde på lång sikt och under byggskedet.

Miljökvalitetsnormer, vattenkvalitet och dagvattenhantering

Enligt 2 kap 2 § PBL ska miljökvalitetsnormer (MKN) följas vid planläggning. Gällande MKN finns för luftkvalitet och sedan december 2009 även för vattenkvalitet. Länsstyrelsen anser därför att det av detaljplanehandlingar generellt bör framgå hur respektive planarbete hanterat och beaktat miljökvalitetsnormer.

Vattenmyndigheten har fastställt MKN och åtgärdsprogram för yt- och grundvatten. Syftet är att hindra ytterligare försämringar och skydda och förbättra statusen hos vattenekosystem. Planarbetet behöver därför hantera vattenkvalitetsfrågan vid fortsatt planläggning. Ett sätt kan vara att sammanfattande redogöra för befintliga uppgifter om recipienter och vattenförekomster samt det arbete som görs med anledning av miljökvalitetsnormerna för vatten och för att åstadkomma god vattenkvalitet - vilket ofta är kopplat till dagvattenhanteringen.

Av planförslaget framgår att dagvatten i första hand ska omhändertas på tomtmark. Är det inte möjligt eller lämpligt att infiltrera, får dagvattnet efter fördröjning enligt VA-huvudmannens anvisningar avledas från fastigheten. Länsstyrelsen uppmanar kommuner som tar fram större nybyggnadsplaner och där det tillkommer större områden med hårdgjord mark att också avsätta ytor för lokalt omhändertagande av dagvatten på plankartan.

Angående vattenskyddsområde

Planområdet ligger inom sekundär skyddszon till Östra Mälaren. För att tillgodosätta syftet med vattenskyddsområdet har Länsstyrelsen meddelat, med stöd av 7 kap 22 § MB, skyddsföreskrifter och allmänna bestämmelser som ska gälla

inom skyddsområdet. Detta framgår också av plankartan under administrativa bestämmelser. Det är dock lämpligare om denna information läggs i en separat informationsruta på plankartan och inte under rubriken planbestämmelser.

Behovsbedömning

Länsstyrelsen delar bedömning med stadsbyggnadskontoret att planens genomförande inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

4. Lantmäterimyndigheten

Lantmäterimyndigheten föreslår en komplettering av fastighetsrättsliga frågor.

5. Sakägare och boende

Birgit Stenberg och Bosse Söderlund, Beckomberga Skogsväg 1, 168 60 Bromma, bor i ett av de befintliga bostadshusen från sjukhustiden. Utanför deras köks- och vardagsrumsfönster mot söder kommer enligt planen hörnet på ett femvåningshus att ligga, på 12 meters avstånd (område 5). De anser att man inte kan förstöra deras miljö på detta sätt. I det ursprungliga förslaget låg det två trevåningshus längs Beckomberga Ångsväg ungefär där de tillfälliga husen, som ska flyttas, nu ligger. Då skulle de kunna ha kvar lite av den miljö som man på sidan 22 i planförslaget säger sig värna om. Där sägs det att även tomtorna ska ha karaktären av kulturresevat. Men enligt planen ska det bli ett femton meter högt hus där det nu står ett gammalt oxelträd. Talet om "det kulturhistoriska värdet" som finns kring dessa gamla skötarbostäder från 30-talet blir rätt ihåligt. Det kanske hade varit skillnad om det varit en högre ståndsmiljö?

De kan väl acceptera att det byggs femvåningshus i skogsbacken på andra sidan Beckomberga skogsväg (område 4), men inte att bli inklämda på detta sätt. Om det nu måste vara ett visst antal lägenheter, kanske det vore lämpligare att bygga högre hus i ett område där det inte stör någon nu boende, som i område 11 vid Komötet.

Bengt Grahn, Beckomberga Skogsväg 5, framför, som husombud, synpunkter i samråd med boende på Beckomberga Skogsväg 1-7.

Miljökonsekvenserna med den mycket ökade biltrafiken, miljökonsekvenserna och analys saknas. Stadsplan saknas. Vid en eventuell bebyggelse försvåras tillgängligheten till Bergkullen ovanför Beckomberga skogsväg på karta märkt (R) 139 samt en trolig rubbning av det rika djurliv ex. rådjur, räv och hare samt många olika fågelarter och fauna som finns i området på och runt bergkullen. RÅÄ 139 har ej genomgått av Länsstyrelsen för fornlämningar, är registrerade som omärkta fornlämningar. Stockholms stadsmuseum har klassificerat f.d. sjukhusområde som kulturhistorisk värdefull bebyggelse och park. Idag är området (R) 139 ett uppskattat rekreatiomsområde för vuxna, barn o ungdomar och besöks dagligen av barndaggrupper.

I tjänsteutlåtande 2001-08-17 DNR.S 798/2001-402 SSMN 200108-30 Nr 7 finns ej någon planering för nya fastigheter på Beckomberga skogsväg samt (R)139. Planerade fastigheterna på Beckomberga Skogsväg och Ångsväg placeras för tätt. Höjden på byggnaderna framförallt på skogsvägen är för höga och alldeles för nära befintliga fastigheter och samspelet med dom befintliga byggnaderna harmoniserar ej. Kraftledningen kommer för nära byggnationen. Svenska Kraft har informerat att kraftledningen skall vara nergrävt år 2018. Ev. byggnation kommer att orsaka enorma olägenheter för dom boende runt om, samt det barndaghem som finns på den s.k Gårdsvägen.

International Swedish School AB, genom styrelseordförande Per Egon Johansson, bedriver sedan 2006 skolverksamhet i de båda skolfastigheterna Beckomberga 1:12 och 1:13 och sedan januari 2010 förskoleverksamhet i fastigheten Beckomberga 1:14. I fastigheterna 1:12 och 1:13 bedrivs skolverksamhet för åk 6-9. I detaljplanen står det att det är gymnasieverksamhet, vilket alltså inte är korrekt. Fr o m augusti 2010 kommer det även att bedrivas skolverksamhet för åk F-5 i fastigheten 1:13.

Idag fungerar Beckombergavägen som någon slags genomfartstrafik för både lätta och tunga fordon. Av och till framförs fordon förbi de två byggnaderna i en omfattning och med hastigheter som inte är acceptabla med tanke på verksamhetens art. Vi försöker på olika sätt minimera behovet för eleverna att ta sig mellan de två byggnaderna på fastigheterna 1:12 och 1:13 för att därmed minimera riskerna för olyckor. I viss utsträckning måste eleverna dock röra sig mellan byggnaderna. Som trafiksituationen ser ut nu innebär det högst påtagliga risker för barn och ungdom. Vi har påtalat detta för fastighetsägaren och smärre åtgärder har vidtagits för att hastigheterna ska sänkas. Vi konstaterar att gatan mellan fastigheterna 1:12 och 1:13 nu definieras som gårdsgata i förslaget till detaljplan, samt även gatan fram till fastigheten 1:14. Enligt definitionen för gårdsgata är det "en gata där motorfordon inte får framföras med högre hastighet än gångfart, inte får parkeras och skall lämna företräde åt gående". Mot bakgrund ovan ser vi mycket positivt på denna åtgärd, eftersom vi uppfattar det så att det är ett sätt att drastiskt minska trafiken på Beckombergavägen. Vi tolkar det så att den enda trafik som kommer att tillåtas är trafik till de båda fastigheterna och att all genomfartstrafik därmed kommer att förbjudas. Helst skulle vi förstås önska att gatan stängdes av helt, men förstår att så inte kommer att ske. Vi skulle dock önska att genomförandet av åtgärden genomförs så snart som möjligt och att det sker på ett sådant sätt att trafiken förbi fastigheterna i praktiken upphör helt.

Vi skulle därför om möjligt vilja ha besked från Stadsbyggnadskontoret om när i tiden åtgärderna beräknas genomföras, hur utformningen blir och på vilket sätt det kommer att genomföras?

Anna Bergman Åberg, Söderberga Allé 16, 16862 Bromma, är inte glad över parkeringshus P1g, som ska byggas alldeles intill oss. Det finns redan fula parkeringshus i området, satsa på att bygga ut lokaltrafiken istället. Det känns också väldigt tråkigt att de tre nya husen fl 17 kommer att byggas in i skogsslutningen. Det är en naturskog, där vi plockar blåbär och barnens dagis går på Skogis varje onsdag. Ännu mer parkeringsplatser, B1, vill man bygga på grasmattan mittemot vår kolonilott, hur trevligt är det? Jag förstår att folk måste bo någonstans, men tänk om, lämna vår skog orörd, och bygg inte alla dessa bilparkeringar, utan satsa på miljö och lokaltrafik istället.

Homa Peyda, Söderberga Allé 68, anser att den planerade parkeringen bakom Beckomberga simhall ligger för nära bostäderna. Boende på Söderberga Allé 68 kommer att se och höra alla bilar. In- och utfarten är så nära och kommer att störa hela området med ljud och avgaser, speciellt på sommaren när fönster och balkongdörr är öppna. In- och utfarten förstör vår miljö och vistelse på balkongen. Var god och flytta parkeringsplatsen.

Leif Hjelm, Söderberga Allé 68, anser att parkeringshuset bakom Beckomberga simhall är felplacerat för det planerade området då det ligger i dess utkant. Parkeringshus passar dessutom inte in i området och bör tas bort helt. parkering under de planerade husen är lämpligast.

Styrelsen för bostadsrättsföreningen Söderberga Gård nr 1, genom Josef Skarin, Karin Hellstadius, Arne Sannemark, Aina Norrby, Homa Peyda, Stefan Stridh och Katherine Zwierzchowska, anser att redovisat förslag till detaljplan visar en exploatering av parken i en högre grad än vad som avsågs i planarbetet och där det i realiteten inte blir mycket parkmark kvar. För att följa planprogrammets intentioner och behålla något av områdets naturvärden föreslås att:

- parkeringshus tas bort och istället anordnas parkeringsplatser under mark under planerad bebyggelse
- max höjd på bebyggelse på 5 våningar innehålls
- bebyggelse i skogsklädd kullens södersluttning tas bort

Parken används idag flitigt av närboende som rekreationsområde. Intelligande skolor och daghem nyttjar parkens olika naturområden. Den skogsklädda kullen i synnerhet har ett stort naturvärde för alla som vistas i dess närhet. För den närmaste bebyggelsen är den naturliga entréen till parken via gångvägen från Räckstavägen och utefter den skogsklädda kullens norra slänt och vidare bakom Beckomberga simhall. Att placera ett parkeringshus i kullens släntfot går helt emot programförslag och idén med att bevara områdets karaktär. Det kommer istället att ge intryck av att vara ett industriområde.

8-våningshusen vid Beckomberga simhall samt de tre husen i kullens södra sluttning är inte förenligt med programförslaget, förstör kullens naturvärden samt parkens karaktär.

Brommageriatriken AB, genom tf verksamhetschef Kristina Jarl, Bromma sjukhus, Söderberga Allé 41, 161 03 Bromma, skriver att med anledning av att Brommageriatriken AB är den största aktören vid Bromma sjukhus och att de uppgifter som kommit till vår kännedom kan komma att påverka vår verksamhet ser vi anledning att vi etablerar en kontakt så att vi ges möjlighet att yttra oss avseende framförallt nedanstående delar:

Framkomlighet/tillgänglighet till sjukhuset

Transportmöjligheter

Parkeringsmöjligheter

Konsekvenser under byggtid

Emotser vidare kontakt från er så att det blir tydligt hur vi ska gå tillväga.

Tobias Stenmark, Torgnyvägen 25, är i grund och botten positiv till utbyggnaden i Beckombergaområdet. Vi har förhoppningar om att förnyelse av området kommer att innebära förhöjda kvaliteter inom området. I nuläget är det några frågor och synpunkter som han skulle vilja ta upp:

1. Denna etapp av Beckombergaområdet innebär en hård exploatering. Inom bostadsändamålet är det möjligt att bygga ca 600 bostäder, om man inte räknar med vad man kan inrymma inom byggnader betecknade med Q. Inom hela Beckombergautbyggnaden verkar det vara områdets tyngdpunkt. Jag undrar över vilka stadsbyggnadsprinciper som leder er till detta? Det är vanligare att man lägger tätare exploatering i mer centrala lägen och vid de bästa kommunikations- och kollektivtrafiklägena. Här förefaller det som att ni gör tvärtom. Jag anser att tätheten borde vara högre närmare de större genomfartslederna Spångavägen, Ballstavägen och Räckstavägen. Åtminstone inte högre i de inre delarna, eftersom det riskerar att skapa problem med stora trafikmängder på vägar som inte är anpassade för det.

2. I stort sett all trafik kommer att åka Beckomberga vägen söderut. Bostäderna kommer att generera ca 3000 fordon per årsmedeldygn, och Q-områdena kan generera lika mycket, eller mer. Jag kan inte se att ni har gjort någon trafikutredning, vilket jag tycker är nödvändigt, inte minst med tanke på gångvägar till och från skolor och förskolor i området.

3. Användningen av marken betecknad med Q är mycket oklar, och det är tveksamt om det ens är tillåtet enligt PBL eftersom markanvändningen ska anges. Ni anger inte om det innehåller bostäder, industriverksamhet, skola, handel eller vårdverksamhet. Dessa olika typer av markanvändning ställer helt olika krav på omgivningen och innebär stora skillnader för den övriga bebyggelsens förutsättningar. Det går därför inte att dra tillräckliga slutsatser om planens konsekvenser inom och omkring planområdet för att planen ska kunna antas i detta skick.

4. B1 bestämmelsen väcker förstås en del frågor. Finns det några riktlinjer i programmet? Annars bör det tas fram ett nytt program i samband med att det blir aktuellt att planlägga B1-området på nytt.

5. Flera planbestämmelser är vaga, vilket riskerar att leda till problem i genomförandet. Hur stor är t.ex. en liten byggnad? Kan den vara i två våningar? Är 500 kvm litet eller stort?

6. Hur ska gånghastighet för bilar säkerställas på gårdsgatorna?

7. Gångvägnätet bör ges hög prioritet i området med anledning av skol- och förskoleverksamheten i området. Längs lokalgatorna krävs väl tilltagna gångytor längs båda sidor. Säkerheten vid konfliktpunkterna, t.ex. vid korsningar och parkeringsplatser, bör studeras.

8. Starkare koppling till det omgivande gång- och cykelvägnätet önskas. I Beckomberga Ängsvägs sydvästra hörn saknas en koppling till g/c-vägen längs parkstråket.

9. Det är ganska okänsligt att lägga så stora parkeringsytor mot parkstråket i söder. Stråket är unikt efter som man har möjlighet att röra sig mellan flera stadsdelar via detta gröna parkstråk. Parkeringsbehovet bör tillgodoses på ett lite mjukare och mer diskret sätt än att lägga ut stora mattor av markparkering.

10. Slutligen vill jag framföra att jag anser att vi ska räkas som sakägare i planen. Skälet är: att vår fastighet är belägen på andra sidan ett smalt allmänt parkstråk, mindre än 100 meter ifrån planområdet, planområdets storlek (24 ha) planens innehåll som kommer att medföra stor påverkan på vår fastighet och vårt närområde, att vi har visuell kontakt med stora delar av planområdet från mitt hus, att den närmaste bebyggelsen inom planområdet ligger på samma nivå som vårt hus.

5 kap 19 § PBL anger att fastigheter som berörs av planen ska ingå i fastighetsförteckningen. Jag kan utveckla varför jag anser att vi berörs av planen och det finns exempel där fastighetsägare på andra sidan ett torg eller ett smalt parkstråk har fått rätt gentemot både kommunen och Länsstyrelsen. Det är bättre att ni tar med oss som sakägare nu än att ni upptäcker när planen ska genomföras att vi borde ha fått yttra oss som sakägare.

6. Övriga intresseföreningar m.fl.

Norra Ängby Trädgårdsstadsförening, genom ordföranden Anna-Karin Ekholm och Lars Lund, anser att förslaget innebär en exploatering med alltför omfattande negativa konsekvenser på trafiken och parkområdet och därför bör omarbetas.

Den planerade bebyggelsen inom etapp 3 innebär en kraftig överexploatering av ett känsligt område. Föreningen anser att förslaget bör omarbetas, så att antalet planerade bostäder minskas, i syfte att reducera negativa effekter på parken och trafiksituationen i och i anslutning till området, samt åstadkomma en bättre anpassning till befintliga byggnader.

Föreningen anser att en noggrann trafikanalys bör göras, som utreder omfattningen av genomfartstrafiken och vilka vägar den tar samt hur det ökade trafikflödet kommer att påverka trafiksituationen vid Runstensplan, på Bällstavägen och längs Beckombergavägen (inte bara den delen som utgör huvudinfart till det nya området). Enligt föreningen är genomfartstrafiken mer omfattande mellan Råckstavägen och Beckombergavägen än mellan Råckstavägen och Spångavägen. Trafikhindrande åtgärder bör således skapas även för trafik till och från Beckombergavägen. Man bör även utreda i vilken utsträckning boende inom Beckombergområdet använder annan utfart eller infart än den närmast liggande. Tänkbara alternativ till det nålsöga som gårdsgatan mellan Wallenbergsskolans båda byggnader utgör, bör granskas, t ex öster om skolan till Beckombergallé. Föreningen utgår från att hastighetsbegränsningen på Beckombergavägen behålls, liksom de hastighetsreducerande åtgärderna där i form av cementhinder.

Föreningen anser att översiktsplanens föresats att bevara parkens grundläggande drag inte beaktats i den aktuella detaljplanen. Vi menar att en speciell plan för parkens renovering bör tas fram där även botanister (inventering av floran) och zoologer (salamandrarna och groddammarna!) bör säga sitt. Ett återställande av parken förutsätter en kraftig reduktion av antalet hus, särskilt inom området söder om Klockhusgatan. Föreningen anser också att parkering i garage under mark bör utredas i linje med den åsikt som Stadsmuseet framfört vid flera tillfällen.

Styrelsen för Bromma Hembygdsförening, genom Bengt Windelhed, Författarvägen 32, 167 75 Bromma, förslår ett bättre kulturhistoriskt kunskapsunderlag och ett nytt förslag till utformning av nybebyggelsen.

Det förefaller som planområdet är svagt inventerat avseende både förhistoriska lämningar och det medeltida agrarlandskapet. Det borde ske en mer omfattande antikvarisk kontroll av området. En miljökonsekvensbeskrivning borde genomföras, bl a genom att noggrannare beakta natur- och kulturvärden i området.

Planförslaget borde granskas mot bakgrund av förutsättningarna för planeringen - Stockholms översiktsplan 1999, som anger "markanvändning och bebyggelseutveckling som tät stadsbebyggelse med kulturhistoriskt värdefulla miljöer." Vidare förhållningssätten i Byggnadsordningen:

- institutionsparkens grundläggande karaktärsdrag bevaras
- ny bebyggelse kan ske på parkens villkor
- befintlig bebyggelse kan ändras med respekt för kulturhistoriska värden
- det gröna rummet vårdas och vidmakthålls.

Planförslaget har inte beaktat dessa förhållningssätt. Bebyggelsen är tätare och högre än vad som angivits i Strukturplanen.

Christian Schlumpf och Maj Len Komi, Tingvallavägen 18, 168 53 Bromma, skriver att:

Som boende vid Tingvallavägen sedan 26 år och med rubricerat planområde som granne vill vi anföra följande synpunkter.

Vi är medvetna om att vi kommer de närmaste 10 till 15 år ha en byggarbetsplats som vår utsikt åt norr. Det får vi acceptera. Stockholm behöver fler bostäder. Vi anser dock att planprocessen utsatts för alltför stor tidspress den senaste tiden vilket i vissa fall fått irreparabla följder.¹ I rubricerat planförslag vill man skjuta parkeringsfrågan på framtiden. En framtid som är nära förestående, eftersom kraftledningen som man tar som förevändning till detta ovanliga drag, enl. överenskommelse ska vara borttagen år 2018.

Förslaget visar en tillfällig parkeringsyta med ca 50 platser utanför det definitivt planlagda området i väst. Detta är "olycklig" (uttryckt i politikerspråk) inte bara ur vår syn, som kommer att ha den som framtida utsikt utan borde även kännas som otillfredsställande för planförfattarna. Parkeringsytor borde i möjligaste mån ligga på vägen in i ett bostadsområde, inte efter området. I det aktuella fallet tränger sig tanken med en **inomhusparkering under de tre västligaste husen** som ligger i kullens sluttnings rent av på. Detta skulle inte bara ge en definitiv lösning utan dessutom höja värdet på de aktuella lägenheterna. (Jämför kv Långskeppet)

Man kan också vara lite orolig för vad som kommer att hända med **ytan markerad g, omgiven av sex punkthus samt den Q-märkta f d upptagningspaviljongen** när väl parkeringsfrågan ska få sin slutliga lösning. Denna yta som vi upplevt som prunkande park, som i landskapsanalysen från 2001 är markerad som "biologiskt värdefull område", men som under många år i Locums regi fått förfalla, är säkert värd ett bättre öde än att användas för parkering. Stadsbyggnadskontorets representant vid samrådsmötet gjorde visserligen vad hon kunde för att skingra sådana konspiratoriska tankar, men bättre vore ändå om parkeringsfrågan var färdigutrett när spaden kommer i jorden.

Slutligen undrar vi om området verkligen behöver sina **egna "Tors Torn"**? Skulle det inte vara bättre att i ett längre perspektiv förstärka de två moderna/intressepunkter Runstensplan och "etapp 4" med klockhuset.

¹ Vi protesterar mot det undermåliga presentationsmaterialet som ligger till grund för samrådet. Förutom plankartan och den verbala beskrivningen visar presentationen endast hustyper, vilka kunde ligga var som helst i Sverige. Ett område med så stora kulturhistoriska värden kräver en analys av annan dignitet, med ett flertal miljöbilder som visar samspråket mellan ny och befintlig bebyggelse samt parkmiljön. Ett, eller ett par perspektiv från koloniområdet och Torgnyvägen skulle också ge oss, likväl stadsbyggnadskontoret bättre förutsättningar att bedöma förslaget.

Lars-Ove, Max, Mira och Monika Larsson, Torgnyvägen 11 och
Louise Gordon, Torgnyvägen 9, 168 53 Bromma, framför i gemensam skrivelse följande:

Vi som bor på Torgnyvägen har tagit del av ovan nämnda byggnadsplan och förstår det som att huvudinfarten Beckomberga Södra kommer att gå via Beckombergavägen. Det kommer att leda till en ökad trafik till och från de ca 500 nya bostäderna. Samt att det riskerar att bli en smitväg mellan Beckombergavägen, Spångavägen och Råckstavägen beroende på hur ni begränsar genomfarten. Vi känner oro dels för våra barn som går i skola i området och leker i området och dels för våra bostäder som kommer att utsättas för betydligt mkt mer markvibrationer än idag. Några hus har redan sprickor som det är. Vi som bor här vet också hur frestande raksträckan från Långskeppsgatan upp mot sjukhusområdet är att strunta i gällande hastigheter. Farhindren hjälper måttligt. Då och då är de påkörda och trasiga. Kan detta hända i 30 km/tim? Hur trafiksäkert kommer det att vara för våra barn med så mycket mer trafik som det kommer att bli? Naturligtvis kommer även luftkvalitén att försämrats samt bullernivåerna att öka. Finns parkeringsplatser till alla de bilar som kan förväntas? Eller kommer det att parkeras utanför våra villor som gör att snöröjning och sopning av gator inte kommer att fungera?

Vi känner även en stor oro för att björkarna som är mycket vackra huggs ner och inte ersätts med något vilket kommer att ge oss utsikt över en parkeringsplats. Ett väldigt nerköp och vi är förvånade över att ni inte tagit kontakt med oss då vi naturligtvis är direkt berörda. Vi människor är ju inte de enda som påverkas - det gör ju även insektslivet som påverkar fågellivet, osv. Har en remiss gått till naturskyddsföreningen? Har en artinventering gjorts av växt-, djur- och insektslivet? Norra Ängby och Beckombergaområdet är byggt på gammal sjöbotten. Detta visar sig dels i sättningar i befintliga hus och dels på våren i form av översvämningar utmed gångvägen som förbinder Beckombergavägen med Råckstavägen och på ängarna mellan Beckombergaområdet och Torgnyvägen samt Frösövägen som stora sjöar. Marken är, trots att det denna vinter inte varit någon tjäle, oförmögen att ta till sig allt vattnet. Björkarna som står där idag suger var och en upp ca 300 l per dygn. Vi kan också finna det lite egendomligt att man väljer att bygga 7-våningshus på Norra Ängbys mark mellan Norra Ängby, som är K-märkt och består av låghus i ett eller två plan, och Beckomberga sjukhusområdes originalbyggnader, som också är K-märkta och i de flesta fall inte mer än 3 våningar högt. Den allra närmaste byggnationen är dessutom i ett plan, grindstugan respektive två plan, byggnad 1:7. För övrigt anser vi att den byggnaden skulle kunna rustas upp och blir ett jättefint allaktivitetshus och fungera som en litet kulturcentrum i Västerort.

Anna-Lena Elmerstad, Ramsundsvägen 2, 168 53 Bromma, vill protestera å det starkaste över planerna att bygga höghus på Beckomberga. Ett område där man talar om att det gröna rummet vårdas och vidmakthålles och ny bebyggelse görs på parkens villkor. Sedan 1930 talet har i Norra Ängby, Bromma kyrka, Eneby och Beckomberga vårdats traditionen att bygga i "trädgårdsstadsanda" den andan är inte höghus i 7 och 8 våningar. Hur ska de smala gator och parkvägar räckta till all trafik som måste ta sig ut genom Beckombergavägen mot Runstensplan? Vad ska hända med sjukhusbyggnaden mitt i området som sedan cirka 20 år tillbaka har fått förfalla och nu används som klotterplank med förspikade fönster och utemiljön används som grusupplag? Inget som förskönar den fina parkmark som man vill bevara och använda med försiktighet.

Nina Hjärpe, Sturevägen 5, 177 52 Järfälla, + namnlista sex underskrifter, anser att dessa områden är alldeles för vackra för att skövla med dessa underbara träd som finns. Detta är viktigt för livsglädjen, trivseln och för syrets skull. Allt påverkar alla som promenerar och vistas däromkring, även om man inte bor i närheten. Också djuren blir påverkade.

7. Remissinstanser

Exploateringsnämnden har genom exploateringskontoret medverkat vid planens framtagande och kan konstatera att planförslaget följer intentionerna i det program som redovisade för gatu- och fastighetsnämnden den 6 november 2001. Nämndens synpunkter har beaktats.

Stockholms stadsmuseum lämnar följande synpunkter. Den sammanhållna sjukhusmiljön där parken och bebyggelsen utgör en helhet kommer genom det aktuella planförslaget att splittras upp och påverkas negativt då stora ytor tas i anspråk för bebyggelse och parkeringar. Ur kulturhistorisk synvinkel är det positivt om bebyggelsen glesas ut för att upplevelsen av den ursprungliga anläggningen ska vara möjlig.

Stadsmuseet avstyrker ny bebyggelse inom det område som av Stadsmuseet avgränsats som ett särskilt kulturhistoriskt värdefullt område, med hänvisning till att den nya bebyggelsen skulle innebära en förvanskning av parken, den ursprungliga sjukhusanläggningen samt områdets institutionskaraktär (för områdets avgränsning, se bilaga). Stadsmuseet avstyrker därmed två punkthus väster om Beckombergavägen, ett punkthus öster om Beckombergavägen samt fem punkthus öster om Beckomberga Ängsväg.

Stadsmuseet anser att det är olämpligt att förändra sträckningen på Beckomberga Ängsvägs norra del, då det inverkar på områdets ursprungliga struktur med slingrande gångvägar kantade med lövträd. Vidare anser Stadsmuseet att det är olämpligt att ytparkering inkräktar på parken och finner det lämpligare ur kulturmiljösynpunkt att parkeringsplatser anordnas utmed gator eller i underbyggda garage. Stadsmuseet avstyrker de föreslagna parkeringsytorna i parken i anslutning till de nya flerbostadshusen samt föreslagen parkering norr om hus 10.

Det är positivt att de ursprungliga sjukhusbyggnaderna renoveras och används liksom att bebyggelsen och parken ges skydds- och varsamhetsbestämmelser i plan. I planbeskrivningen bör innebörden av Q ändras från Kulturresevat till "Användning anpassad till bebyggelsens kulturvärden" då Q är en användningsbestämmelse. Sjukhusbyggnaderna har ett sådant stort kulturhistoriskt värde att antikvarisk förundersökning och antikvarisk sakkunnig krävs vid ombyggnader eller ändringar.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker planförslaget under förutsättning att:

- Fuktskogen i områdets sydöstra del undantas från bebyggelse.
- Kompensationsåtgärder vidtas.

Miljöförvaltningen anser att compensation skall utgå för de intrång som detaljplanens bebyggelse innebär för naturmarken i Beckombergaskogen. Förvaltningen föreslår en compensation som innebär en kombination av dagvattenhantering och befrämjande av biologisk mångfald. För att inte belasta Räcksta Träsk med förorenat dagvatten från planområdets hårdgjorda ytor med över

200 parkeringsplatser, föreslås en dagvattendamm i den sydvästra delen av planområdet i anslutning till befintlig kraftledning. Från dagvattendammen leds sedan dagvattnet till befintlig vattenledning mot Råcksta Träsk. Förutom minskad föroreningsbelastning av Råcksta Träsk, som i förlängningen även påverkar Mälarens vattenkvalitet, innebär dammen förstärkningar av biologisk mångfald och berikar den kommande boendemiljön med upplevelsevärden. En dagvattendamm kan även utgöra potential för omhändertagande av framtida större nederbördsmängder i samband med ett förändrat klimat. Att synliggöra vatten i området anknyter även till den företeelse som anses ha givit Beckomberga sitt namn, nämligen "bäckborna - som bor vid bäcken".

Hyresgästföreningen i Stor-Stockholm, Bromma-Ekerö avdelningen, har granskat förslaget och avslår detaljplanen.

Storstockholms brandförsvär har ingen erinran mot det remitterade förslaget under förutsättning att:

- De aktuella byggnaderna utförs i enlighet med gällande brandskyddsföreskrifter och allmänna råd.
- Framkomligheten för brandförsvarets fordon beaktas.
- Områdets brandvattenförsörjning uppfyller kraven i Svenskt Vatten P83.

Idrottsförvaltningen är mycket angelägen om att den nya tillbyggda entrén i norr, på förvaltningens sim- och idrottshall, ges en byggrätt. I planförslaget finns inte någon byggrätt angiven på den platsen. Om det är tänkt att allmän gångtrafik ska förekomma på Y-tomten söder om sim- och idrottshallen ska detta område planläggas som x-område. I övrigt har förvaltningen inte något att erinra mot rubricerade planförslag.

Skönhetsrådet tillstyrker förslag till detaljplan med erinran vad gäller materialitet och en avstyrkan vad gäller de två byggnaderna vid den södra entrén.

Den tillkommande bebyggelsen följer den gestaltning som präglar de tidigare två etapperna: en mestadels ljus putsarkitektur i ett tidstypiskt formspråk. Rådet anser höjden vara den rätta för området men att arkitekturen i allt för hög utsträckning präglas av en skörhet som inte stämmer särskilt väl med de äldre, befintliga byggnadernas tyngd och parkområdets storslagenhet. Här borde snarare uppföras byggnader med större materialitet, med färg och en starkare arkitektonisk utformning än den "post-funkis" som så länge varit stilmässigt allena-rådande i Stockholm. Beckombergas södra delar skulle kunna ges en lekfullhet och glädje som saknas i de norra/östra delarna.

Rådet har i egentlig mening inget att erinra mot byggnadernas placering inom området förutom i den del som i orienteringskartan (planbeskrivningen, s 5) kallas område 10. De två byggnaderna på ömse sidor om Beckombergavägen har förlagts som entré till parkområdet i ett portmotiv som inte alls stämmer med områdets karaktär. Den kvarvarande grindstugan förlorar sin läsbarhet på platsen och det tydliga omland av uppväxta träd som skapat ett avgränsande respektutrymme till parken bryts på ett omotiverat sätt. Skönhetsrådet anser att de två huskropparna helt bör utgå.

Handikapprådet anser att följande synpunkter ska beaktas i den fortsatta plan- och byggprocessen:

Rådet är negativt till radhus, eftersom de är olämpliga som bo städer för hushåll med rörelsehindrade familjemedlemmar. Om de ändå byggs, ska det finnas

möjlighet att installera inomhushiss (vertikalhiss) med bibehållen god planlösning.

Rådet har noterat att det saknas handikapparkeringsplatser för gäster inom 10 m från ett antal entréer inom planområdet. Rådet menar att även om de boende har tillgång till garage i bostadshusen behövs platser på gatan för gästparkering.

Rådet utgår från att den kraftledning som löper söder om planområdet kommer att vara nedgrävd eller att man annars avvaktar med utbyggnad av de södra husen tills man klarar maxvärdet om 0,2 mikrotesla.

Rådet är av den uppfattningen att sophanteringen i flerbostadshusen bör lösas genom att sopnedkast finns i varje trapphus (via sopsug). Om detta inte är möjligt bör sophanteringen utformas på ett sådant sätt att både hushållssopor och skymmande avfall (grovsopor) kan lämnas i utrymmen som nås via inomhusförbindelse utan nivåhinder och hinder i form av tunga dörrar. I båda fallen ska det vara användbart för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga eller andra funktionsnedsättningar. Väljs trots allt en lösning med kvittblivning av hushållssopor utomhus anser rådet att avståndet från entré till kvittbliningsställe inte bör överstiga 10 m. Källsorteringsbehållare ska vara belägna högst 30 m från entré och placerade på så sätt att man naturligt passerar platsen. Hela anläggningen ska vara fullt tillgänglig för alla, enhetliga symboler och punktskrift ska finnas på samtliga kärl. Kärlen ska ha samma placering efter varje tömning för att underlätta användbarheten för personer med nedsatt orienteringsförmåga.

Rådet ställer frågor angående de tilltänkta förrådsbyggnaderna och poängterar att det i flerbostadshus måste finnas rullstolsförråd inomhus i varje entré.

Angående planerna för parkeringshus i område 2 betonar rådet att det bör finnas hiss mellan våningsplanen. Rådet påpekar också att det enligt handboken "Stockholm är en stad för alla" måste finnas möjlighet till handikapparkering inom 10 m från entrén. Rådet har noterat att det planerade parkeringshuset ligger längre från entrén än de 10 m som stadens riktlinjer föreskriver.

Rådet ställer frågor angående tillgängligheten till den indragning med terrass som NCC planerar bygga i område 3. Rådet påpekar att om detta är den enda uteplats som en lägenhet har tillgång till ska den enligt stadsbyggnadsnämndens eget beslut vara tillgänglig för alla.

Rådet förutsätter att eventuella ramper inom område 4 inte lutar mer än 1:20, samt utformas med vilplan och räcken i enlighet med byggreglerna.

Rådet har noterat att man inom område 7 planerar en påbyggd takvåning för bl.a. förråd. Rådet påpekar att det i så fall måste finnas hiss som går ända upp. Med anledning av det förråd som planeras utomhus vill rådet vidare betona att det i flerbostadshus måste finnas rullstolsförråd inomhus i varje entré.

Med anledning av den utomhusparkering som planeras i område 7 vill rådet poängtera att parkeringsplats för rörelsehindrade ska kunna ordnas inom 10 m gångavstånd från en tillgänglig och användbar entré till bostadshus.

Rådet noterar att man även inom område 8 planerar en indragning med terrass. Med anledning av detta vill rådet påpeka att om detta är lägenhetens enda ute-

plats ska den enligt stadsbyggnadsnämndens eget beslut vara tillgänglig för alla.

I område 11 menar rådet att man av hänsyn till allergiker bör undvika björk vid eventuella nyplanteringar i området. Slutligen har rådet noterat att det inom område 11 är planerat för våningar med oinredd vind. I nuläget finns inte något förbud mot att inreda dessa, om så görs blir huset i praktiken ett trevåningshus vilket rådet tidigare avstyrkt. Om planen ändå genomförs menar rådet att huset måste vara förberett med hiss ända upp.

Bromma stadsdelnämnd framför att tjänstemän från stadsdelsförvaltningen har samverkat med stadsbyggnadskontoret under hela planprocessen och fått god respons för de olika synpunkter och förslag de fört fram. Nämnden anser att byggnationen har anpassats väl till den befintliga sjukhusanläggningen och områdets speciella natur- och kulturmiljö och ställer sig positivt till planförslaget som de tror kommer att erbjuda en god boendemiljö.

Integration

Stadsdelsförvaltningen påpekar att staden i sitt integrationsprogram angivit att bostäder bör byggas för alla grupper, inte bara de mest köpstarka. För att skapa förutsättningar för integration vore det därför positivt om blandade upplåtelseformer kunde medges.

Behov av förskola

Inom Beckombergaområdet finns två privata förskolor med plats för ca 200 barn och tre kommunala förskolor med plats för ca 160 barn. Förvaltningen bedömer därmed att behovet av platser i förskola är väl tillgodosett inom området.

Trafik

Motorfordonshastigheterna bör hållas låga på de platser där det finns konflikter med oskyddade trafikanter och gatunätet ges en utformning som inte inbjuder till höga fastigheter. Inte minst gäller detta under byggtiden, när många barn samtidigt skall röra sig mellan skola och fritidsverksamheter. Åtgärder som begränsar trafikens framkomlighet, och kan bidra till en säkrare trafikmiljö, är t.ex. farthinder och avsmalningar av körbanorna.

Tillgänglighet

Minst ett sammanhängande gång- och cykelstråk genom området bör vara fritt från nivåhinder och aldrig med en lutning över 1:20. Skyltar och husnumrens placering, typsnitt och synlighet bör utföras konsekvent och tydligt och utskjutande byggnadsdetaljer, i människohöjd, annonseras i marknivå. Där höjdskillnaden utgör ett hinder för funktionsnedsatta anläggs ramper eller annan likvärdig åtgärd. Intill bilparkering avfasas trottoarkant så att rullstolsburna självständigt kan rulla mellan gata och gångbana.

Växtval

All ny vegetation som planeras i den nya bebyggelsen bör följa anvisningarna i stadens utemiljöprogram vad gäller växtval med hänsyn till allergi.

Närservice

Med den förtätning som sker i området vill förvaltningen framhålla behovet av att staden planerar för ytterligare livsmedelsaffärer och annan närservice vilket den ökade bebyggelsen bör kunna skapa underlag för.

Kollektivtrafik

Området bör ha bästa möjliga kollektivtrafikförsörjning så att det omgivande gatunätet inte i onödan belastas av trafik. Förvaltningen vill särskilt framhålla behovet av att SL sätter in ökad kapacitet längs Spångavägen.

Parkering

Angeläget att parkeringsfrågorna ägnas speciell omsorg och hänsyn så att inte brist på boendeparkering och gästparkering uppstår. En fara finns att parkering kan komma att ske i kringliggande bostadsområden och orsaka problem för villaägarna att ta sig in och ut från sina fastigheter. För de boende är det värdefullt att sammanhållna grönområden skapas, som ger goda estetiska värden och möjlighet till lek- och rekreation. Det vore därför positivt om parkeringarna till en större del kunde läggas under mark.

Parkmark

I översiktsplanen anges att såväl institutionsparken som sjukhusbyggnaderna är kulturhistoriskt intressanta miljöer och att det gröna rummet skall vårdas och vidmakthållas. Parkens karaktär, historia och tidigare intensiva skötsel gör att många människor säkerligen förväntar sig en god skötsel och ett ambitiöst blomsterprogram. Genom planförslaget beräknas förvaltningen få skötselansvar för ytterligare cirka 24000 kvm parkmark och 75000 kvm naturmark. De områden som föreslås bli park- och naturmark är idag eftersatta varför en ordentlig upprustning måste ske innan förvaltningen kan ta över skötseln. Förvaltningen förutsätter att denna upprustning bekostas inom ramen för exploateringen och att ekonomiska medel tillförs förvaltningen för de ökade driftkostnader som planförslaget innebär.

Stockholm Vatten skriver att nya vatten- och spillvattenledningar för den nya byggnationen förläggs inom området enligt bifogad ritning. Rundmatning av vatten sker via Bällstavägen och områdets norra del.

Dagvatten ska i första hand omhändertas på tomtmark. Är det inte möjligt eller lämpligt att infiltrera, får dagvatten efter fördröjning enligt VA-huvudmannens anvisningar avledas från fastigheten via nya dagvattenledningar, vilka förläggs inom området för ny byggnation. De nya dagvattenledningarna avbördar då dagvattnet till en ny pumpstation vid diket vid Bällstavägen som i sin tur pumpar vatten vidare mot Råcksta Träsk.

I utkanten av planområdets sydöstra del finns en befintlig avloppstunnel. Lägsta schaktningsnivå i meter över nollplanet, + 11,0m, över denna avloppstunnels skyddsområde finns markerat i förslaget till detaljplan.

I förslaget till detaljplan finns redan de flesta erforderliga u-områden för den nya byggnationen markerade. Ytterligare erforderliga u-områden finns markerade i bifogad fil.

För att säkra rätten för Stockholm Vatten VA AB att nedlägga, underhålla och för all framtid bibehålla befintliga va-ledningar samt avloppstunnel inom u-områden och skyddsområde markerade i förslaget till detaljplan och i bifogad fil, måste servitutsavtal tecknas mellan bolaget och fastighetsägaren/tomträtthavaren. Alternativt kan rätten säkras genom bildande av ledningsrätt, vid förrättning enligt ledningsrättslagen.

Fortum Distribution AB anför följande. För strömförsörjning av planerad nybyggnation erfordras E-plats för etablering av ny elnätstation inklusive u-områden. I planförslaget markerad E-plats har vid ledningssamordningsmöten föreslagits ändrad, samt att planen behöver kompletteras med ytterligare 2 st u-

områden. För elledningar inom kvartersmark kommer ledningsrätt sökas i samband med fastighetsbildning.

I området finns en kraftledning som är planerad att kablifyas tidigast 2018. Kraftledningens yttre faslina kommer att hamna ca 40 meter från närmsta planerad nybyggnation samt över planerad parkeringsplats. Ledningens belastning (årsmedelvärde) är i dag 250A och lär successivt öka i samband med Stockholms expansion. För att uppfylla stadens magnetfältspolicy om 0.2 gT måste avståndet med hänsyn till dagens belastning vara minst 50 meter från yttre faslina, vilket inte uppfylls.

Fortum Värme kan erbjuda fjärrvärme.